

Antti Hannunpoika Kitin sukukronikka valottaa palan pohjoisen Lapin asutusta

Riitta Vehviläisen työ julkistetaan sukuseuran tapaamisessa
Veikko Väänänen
Inari

Tutkija Marja Riitta Vehviläisen kokoama ja kirjoittama Antti Hannunpoika Kitin sukukronikka on ilmestynyt internetversiona. Pohjoisen Lapin suku- ja asutushistoriaa valottava työ julkistetaan virallisesti 23.7. Inarissa järjestettävässä sukutapaamisessa.

Vuodesta 1969 ylistä Lappia kiertänyt ja tutkinut sekä sittemmin sukusiteitä Utsjoelle saanut Vehviläinen aloitti vuonna 2001 sukututkimustyönsä Laitien sukuraportin laatimisella. Sen teossa merkittävänä apuna ollut Eero Laiti tuli kertoneeksi Vehviläiselle myös Kittien sukuseurasta ja sen puheenjohtajasta Jouni Kitistä. Myöhemmin Vehviläinen tutustui häneen ja sitä perua on nyt valmistunut työ.

Sukututkimusta 1980-luvulta opiskellut Vehviläinen kertoo Kitti-sukukronikan esipuheessa Lapin suvuista löytyvän yllättävän paljon tutkimustietoa. Viimeisimpänä ilmestyneestä Tenonlaakson sukukirjasta sitä tuli niin paljon, että miltei kaikkien Laitin sukuun liittyvien sukuraporttien (Guttormit, Outakosket, Lukkarit, Hellanderit) sivumäärä tuplaantui. Kitin sukua ei kuitenkaan juuri käsitelty.

Vehviläisen mukaan Kitin sukua koskevat tiedot ovat myös kansallisarkistossa ja Lapin Sivistysseuran luettelossa niin puutteelliset, että on tärkeää täydentää ja korjata niitä. Täydentämisen tarvetta jää vielä nyt valmistuneen työnkin jälkeen.

Kitin suku on laajentunut eri puolille maailmaa, monenlaisiin ammatteihin ja tehtäviin.
– Villissä Pohjolassa taistelu elinehdoista ei ollut helppoa ja laki otettiin välillä omiin käsiin, mistä jouduttiin edesvastuuseen. Kirkonarkistoihin on jäänyt näistä merkintöjä, joita olen kirjannut raporttiin, Vehviläinen kirjoittaa. Hän muistuttaa, etteivät nykyiset ja tulevat polvet ole vastuussa esi-isiensä tai näiden sukulaisten valinnoista.

Dokumentteja ja matkatarinaa

Marja Riitta Vehviläisen Kitti-sukukronikka valottaa palan pohjoisen Lapin kovasti esillä ollutta asutushistoriaa. Se muistuttaa, kuinka ”tunturilaiset” muuttivat 1800-luvulla Norjasta Suomeen ja Samuli Paulaharjun matkakertomuksia siteeraten, miten Utsjoen ja Tshorgashnjargan suuret poromiehet kävivät laumoineen joka talvi Inarin tuntureissa.

Tunturilaiset eivät olleet inarilaisille pelkästään kiusa. Vaikeina aikoina he olivat valmiit luovuttamaan syömäporon jokaiselle nälkäiselle, joka vain apua tarvitsi. Paulaharju kuvasi, miten ”komeina ukkoina” liikkuvat tunturien kiertolaiset, Kitit, Länsmanit, Vuolabbat, Pieskit, Jomppaiset.

Vuoden 1852 rajasulku Suomen ja Norjan välillä vaikeutti poronhoitoa pohjoisimmassa Lapissa ja aiheutti perusteellisen muutoksen elinkeinon harjoittajien elämässä. Utsjoelta paine alkoi purkautua Inariin, joka houkutteli laajoine ja lähes koskemattomine jäkälämaineen. Vuonna 1865 Inariin muutti Utsjoelta kolme porosaamelaista perhekuunta: West, Länsman ja Högman. Muuttoliike

voimistui 1880-luvulla, jolloin myös Jomppasen sukua muutti Menesjärven seudulle. Jomppaset, Kitit, Länsmanit ja Aikiot saapuivat Länsi-Inariin, Sauvat, Boinet ynnä muut Koillis-Inariin.

Kitit alkujaan Kittilästä

Uusi suomalainen nimikirja tuntee Kitti-nimen parhaiten Kittilän pitäjältä, muinaisesta lapinkylästä, joka perimätiedon mukaan on saanut nimensä lappalaisen Päiviäisen kastetusta Christina eli Kitti-nimisestä tyttärestä. Tämä meni naimisiin kristityn suomalaisen kanssa ja tuli kittiläläisten kantaäidiksi.

Paulaharjun mukaan ” Silloin kuin Länsmanit tulivat Taka-Lapin tuntureihin Ruijasta käsin, Kitit saapuivat etelästä Kittilänmaasta, missä jo aikoja sitten oli elänyt Kitti-niminen lappalainen antaen nimensä koko seudulle. Ensimmäisenä Kittinä merkittiin Utsjoen kirjoihin Andaras Hansinpoika, 1786 syntynyt tunturimies, jolla oli emäntänä Andaras Jomppaisen Magga, vanhan Heugmannin rouvan systeri, oikein herrastalosta”.

Vehviläisen mukaan Kittilän vuosien 1780-1790 kirkontileissä ei kuitenkaan näy Hans Kitin lapsen kastetta eli näyttöä Antti Hansinpojan kittiläläisestä alkuperästä. Vehviläisen työ osoittaa sukututkimuksen olevan parhaimmillaan melkoista salapoliisityötä. Suvun juuria on jäljitetty Sompioista, Atatorniosta, Karungista ja niin edelleen. Uusimpana tietona on mainittu Kittien suvun tulleen Utsjoelle Norjan Porsangerista, jonka kirkonkirjat ovat palaneet. Joka tapauksessa Kitti-suvun alkukotina pidetään edelleen Kittilää.